

Bogdan Stanaszek, „*WROGO USTOSUNKOWANY DO NASZEGO PAŃSTWA*”. *BISKUP PIOTR GOŁĘBIOWSKI W DOKUMENTACH KOMUNISTYCZNEJ BEZPIEKI I WŁADZ WYZNANIOWYCH*, Sandomierz 2006, ss. 130.

Rok 1989 r. stał się przełomem nie tylko w polityce i życiu społecznym, ale także w interpretacji dziejów Polski. Otwarcie archiwów służb bezpieczeństwa oraz innych instytucji życia publicznego pozwoliło na ukazanie wielu zagadnień w nowym, całkowicie dotąd nieznanym świetle. Dotyczy to także rzeczywistości Kościoła, która przez PRL była szczególnie zakłamywana.

Książka B. Stanaszka pt. „*Wrogo ustosunkowany do naszego państwa*”. *Biskup Piotr Gołębiowski w dokumentach komunistycznej bezpieki i władz wyznani* jest kolejnym ogniwem w procesie odkłamywania historii i roli Kościoła w życiu narodu i Polski, szczególnie tej po 1945 r. Książka dotyczy wprawdzie tylko jednego człowieka, ale dobrze ilustruje ona cały mechanizm walki z Kościołem aparatu bezpieczeństwa i władz komunistycznych w Polsce.

Osnową pracy jest postać biskupa Piotra Gołębiowskiego, sandomierskiego kanonika (1947 r.), biskupa pomocniczego (1957 r.), wikariusza kapitulnego (1967 r.), a w końcu administratora diecezji sandomierskiej (1968 r.) widziana w optyce służb bezpieczeństwa i urzędników wydziału do spraw wyznań. Czytając opinie tych służb o biskupie Gołębiowskim, możemy dojść do przekonania, że była to postać niezwykle zdeterminowana, bezkompromisowa, gotowa złożyć każdą ofiarę na ołtarzu wierności pełnionej przez siebie misji, a jednocześnie wroga wobec państwa komunistycznego. Podobne opinie, ale już nie ze względu „na szkodliwość dla władz i państwa”, wyrażali wierni tej diecezji, co znalazło swój oddźwięk w rozpoczętym w 1994 r. procesie beatyfikacyjnym biskupa Gołębiowskiego.

Całość opracowania została podzielona na cztery rozdziały, wstęp i zakończenie. W pracy został zachowany układ chronologiczny, co pozwala lepiej na śledzenie metod i środków bezpieki w stosunku do wzrastającej rolę ks. Gołębiowskiego w Kościele sandomierskim. W pierwszej części Autor przedstawił postawę biskupa wobec władz PRL w czasach, gdy był kandydatem na rządcę diecezji. W tym czasie ocena przeciwników biskupa była jednoznaczna, podobnie zresztą jak w dwóch następnych okresach jego życia: kiedy był biskupem pomocniczym i administratorem apostolskim diecezji, a wyrażała się w zdaniu „*Wrogo ustosunkowany do naszego państwa*”, zaczerpniętym z charakterystyki sporządzonej przez Wydział do Spraw Wyznań PWRN w Kielcach w 1973 r. Wartością książki jest umieszczenie obok tekstów spra-

wozdań na temat biskupa szeregu komentarzy, które pozwalają czytelnikowi wyrobić swój własny pogląd na sprawy poruszane przez bezpiekę.

Książka oparta jest na niezwykle bogatej kwerendzie źródłowej, obejmującej zarówno archiwa państwowe, jak i kościelne Polski. Obfitych danych dostarczyły Autorowi przede wszystkim materiały wytworzone przez Urząd Bezpieczeństwa, a przechowywane obecnie w Instytucie Pamięci Narodowej w Warszawie, Urzędu do Spraw Wyznań z Archiwum Akt Nowych oraz Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Kielcach z Archiwum Państwowego tamże. Natomiast Archiwum Diecezjalne w Sandomierzu dostarczyło cennych danych odnoszących się bezpośrednio do *curriculum vitae* bpa P. Gołębiowskiego, jak również jego działalności pasterskiej w diecezji.

Podsumowując należy stwierdzić, że książka ks. B. Stanaszka pt. „*Wrogo ustosunkowany do naszego państwa*”. *Biskup Piotr Gołębiowski w dokumentach komunistycznej bezpieki i władz wyznaniowych* dobrze obrazuje panoramę relacji państwo-Kościół w wymiarze diecezji sandomierskiej i pozwala już teraz na pełniejsze zrozumienie mechanizmów ówczesnej walki, ale i ceny płaconej za wierność ideałom. O wartości książki świadczy też staranny język, jasny i prosty wykład, mający czasami znamiona publicystyczne. Należy przy tym podkreślić dobrą jakość wydania, a także umieszczenie wielu tekstów źródłowych: fragmentów przemówień, artykułów prasowych, rozkazów, odezw, manifestów oraz fotografii z epoki, które w sposób istotny wpływają na odbiór całego dzieła.

Ks. Wojciech Guzewicz